

نومرو : ۹۵

اداره خانه

ایستانبول ، جفال اوغلنده

داثره اجتهادده

" Idjtihad " Constantinople

دوردنچی سنه

اجتہاد

حریت فکریه یه خادم

پنجشنبه کونلری چیقار اجتماعی ، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الرهای صفا

۲۷ شباط ۱۳۲۹

آبونه

سنه لك آلتی آیلق

تورکیا ایچین : ۵۰ غروش

ممالك اجنبیه ایچین ۱۵۰ فرانق ۸۰ فرانق

نسخه سی ۵۰ باره

چون روی تو ماه نیست روشن کفتم
چون قد تو سرو نیست میگویم راست ..

منزلکامز اولان وفاسز عالمده ، مالک اولدیم قوه مقایسه
ومعاینه ایله چوق آرادم ، روشن سوبله دم ، سنک یوزک کبی
آی یوقدر ؛ دوغزوسوبله یورم ، سنک بویک کبی سرو یوقدر .

46

در صومعه و مدرسه و دیرو کشت
ترسند ز دوز خند و جوابی بهشت
آنکس که ز اسرار خدا با خبرست
زین تخم در اندرون خود هیچ نکشت

جامعه ، مدرسه ده . کلیساده ، حاوراده هپ جهنمدن قورقار
وجنتی آرارلر . الله اسرارینه مطلع اولان کیمسه نك دروننده
ایسه بو تخم هیچ بیر زمان فیلزلتمز .

47

دنیا دیدی ، و هر چه دیدی هیچ است
وان نیز که دیدی و شنیدی هیچ است
سرتاسر افاق دویدی هیچ است
وان نیز که در خانه خز بدی هیچ است .

دنیا بی کوردک ، نه کوردکسه هیچ در ؛
نه کوردکسه ، نه ایشیتدگه اوده هیچ در .
افاقی باشند باشه دولاشدک هیچدر ،
خانه کک بیر کوشه - نه جکیلدک او . اوطوردکسه هیچدر .

48

در خواب بدم مرا خردمندی کفت
کز خواب کسی را گل شادی تشکفت
کاری چه کنی که با اجل باشد جفت
می خور که زیر خاک میاید خفت .

اویو یوردم ، رؤیامده بیر حکم بانا دیدی که اویقوده کیمسه
ایچین شوق و شادی گلی آچامشدر . اولومه بکزه بن بیرایشی
نه دن ایشله یورسین ؟ خبث و عرفان شرابی ایچ ؛ زیر طوبراغک
التنه بول بول اویویا جاقسین .

49

دل سر حیات اگر کاهی دانست
در موت هم اسرار الهی دانست

اکنون که تو با خودی ندانستی هیچ
فرداء که ز خود روی چه خواهی دانست .

ای کوکل اگر خیانتک سرخی لایقيله بیلیرسه نك موندک
اسرار الهی بی ده آکلار سین . سن ، که شیمدی کندی کندکله
برابر اولدیفک حالمده هیچ بیر شی بیلیمه یورسین . یارین کندی
کندی کندن کچدی کک وقت [یعنی اولدی کک وقت] نه بیلیمه بیلیرسین ؟

50

روزی که شود اذا السماء انشقت
آن دم که شود اذا النجوم انکدرت
من دامن تو بگیرم اندر سئلت
گویم صنای ذنب قتلست .

« اذا السماء انشقت » [1] سری آشکار اولدینی کون
و « اذا النجوم انکدرت » [2] حکمی بالفعل ظاهر اولدینی
زمان ، بن « سئلت » [3] وادیسند سنک انککدن طوتارم
وای صنم ، بخهانکی کناهمدن دولای اولدوردک دیرم .

7 مارت 1914 اجتهاد نهوی رورقتر عبدالله مروت

حقیقه تنقید

— افول —

شعر و فلسفه .. ایشته افول محررینک روخنه حاکم
اولان ایکی قوت که هیچ اولمازسه حرب موقعنده یوز
باشیمزه بویکی مزیت روحیه نك مسلط اولماسنی ترجیح
ایدردم . ۲۹ کانون اول تاریخی روزنامه نك مبادیسی
ز مردلر و اینجیلرله مرصع برقلیدر که هیچ کسمز . ایشته
او مرصع پارچه بی عیناً اقتباس ایدیورم :
« ینه ایلری قره غولنده ، دوقسان بشده بولونیورم ... »

[1] معنای : کوک یاریلدینی وقت .

[2] معنای : بیلدیزلر قاراردینی زمان .

[3] « واذا المودة سئلت بای ذنب قتلست » آیت تلمیح در ،

آیه زمان جهالتده دیری دیری مزاره کومولن قیزلر حقنده

وارد اولمشدر . الاکن بزمده فیزلر مضی دیری دیری مزاره

کومدی کمز « اجتهاد » مجموعه سنک 42 نوسرولو نسخه سنده « تاتار

قیزی » عنوانی حکایه نك مطالعه سندن ، شدتله ، آ کلاشیلر .

ع ، ج .

و سیانتده طوتان برمسلك فلسفی به شوسوزلمه بر جواب
مسكت و یرمك داعیه سنده بولونامام. یالكزدوشونویورم،
براردونك قوماندانندن اك كوچوك ضابطه و حتی قفرائنه
وارنجایه قدر بوتون عوامل حرب و ضربی بوفكر فلسفی
ایله مشبوع اولورسه. خصوصیه بواشباح یالكز بر طرفدن
کورولورسه. همه حال قان قوقوسیه سرمست اولان الهه
حرب عجاهاونکی طرفه متایل بولونور؟ تولستویك فلسفه سی
واقعا سرمیلرك یتشه میه چکی درجه ده یو کسکدر. فقط
بوندن التمش سته اول دکرلی برکنج روس ضابطی
اولان تولستوی قریم محاربه سنده عثمانلی و دول متفق
عسکرلرینه طوب آتارکن سوسیالیست و فیلوزوف
تولستوی دکل عسکر و محارب تولستوی ایدی. افواه
ناریه نك صحه مشافهه سنده فیلوزوف تولستوی دکل
سیواستوپول اوکنده یارارلیغیه تمایزایدن محارب تولستوی
خطرلامکزی ایستردم.

روزنامه نك قسم متباقیسی بر بولغار ضابطیه جریان
ایتمش اولان مباحثه ادبیه کزی تفصیلاتیه حکایه ایدیور.
نتیجه سنده شو آکلاشیلیور که بوندن اول سز که قونوشمغه
کلن دیگر بر بولغار ضابطی کیی بوده فرانسه
قونوشه میورمش، هله فرانسز وروس ادبیاتنه هیچ
واقف دکلش، و شومسابقه ادبیه ده غلبه سزده قالمش!
بولغار ضابطی - محجوب و منهزم - آریلیرکن سزه
بر تان غزته سی وریور.

سز آکلاشیلماز بر حس ایله غزته بی او قومقده بالالزام
برچوق زمان تأخر ایتدکن صوکره او قویور و بوتون
فلاکتلرمزی آکلا یورسکز. تأثراتکز بالطبع پک
صمیمی، فقط کویا بولغار ضابطی مباحثه ده دوچار
اولدینی حجاب وانهزماک انتقامی بوصورته آلمش اولیور.
بن بویه دوشونمیورم و بولغار ضابطی محجوب
و منهزم ایده جک هیچ بر سبب کوره میورم. چوق
منتشکر اولکیز که سزه تان غزته سی ویرمکه اکتفا
ایتمش. یوقسه اونك ضمنتده کی معنای شو صورتله ایضاح
ایده ییلردی:

بوکون هوا جدآ پک لطیف و مستثنا.. بوتون محیطاتده بر بهار
طراوتی محسوس.. بولوندیغ موقعك شاعرانه منظره سی هواك
کوزلکیله امتزاج ایده رك نه بدیع، نه طبیی بر آهنگ تشکیل
ایله مش... فی الحقیقه طولنجه نك معوج انحنالره تبسلر سر به رك
سوزولوشی قارشیده کی اووه نك شعری امتدادی اوزاقده کی
طاغرك و قارارتقاعی نه قدر خوش، نه قدر نفیس!... کونش ده
نهمونس، نه شفیق بر بهار یوموشا قفلیله اشباحی قوجا قلیور.
هر ذره سی قلبه الهام محبت ایدن بوکوزل طبیعتك سینته سنده
بر برخی بوغازلامی، بوماوی سمانك آلتنده قیرمزی بر عمان
یاغی ایچین انسانلرده یاری، ناصیل وحشی، ناصیل مفترس
بر دامار اولالیدر!... اوف، بشرده نه در یونانکورك...
نه در بوغفلت، بوکفر طبیعت...

«خسته تحسسلره رنجیده روحده یته برجران، بر عصیان
وار.. اومدن آلاشیلره، او محشم طواهره، حتی اوبوبوك
فیلوزوفلره رغما هر شیتك ناصیل بریالان، هر شعه نك ناصیل
بریالیز اولدیغنه تمامیه قانع اولقدن متولد برأله شو دقیقه ده
انسانیت ایچین، اوبوبوك و مقدس مقصد ایچین جوق، پک
جوق بدبخت و بدبین!..»

«فن، مادی مدنیت ترقی ایدیور.. دوغرو.. فقط،
آکلامق ایسته یورم، ایچین؟ ایچین؟ یاری، بوفن، بومد-
نیت ترقی ایدیور؟.. هرکون انسانلری ده امدش بر سرعت
ظالمانه ایله اولدوره جک جهنمی آلتلر، ماکنلر ایجاد و اختراع
ایتمک ایچین دیکلی؟..»

اوف! اویله ایسه لعنت اولسون بویه مدنیت: لعنت
اولسون بویه ترقیه!...»

خاییر، بویه. سویله میکز، رائف پک! مدنیت کره
ارضی طفیللردن تطهیر ایتمک غایه سی تعقیب ایدیور.
هر ذره سی قلبه الهام محبت ایدن بوکوزل طبیعتك سینته سنده
تنبیل تنبیل یا شامق، هر شی طبیعتدن بکله مک، اونك فیض
احسانه کندی حصه مساعیسی تشریک ایتمه مک،
آنا قلبی کی مشفق اولان اوسینه به محتاج اولدینی عمرانی
ویرمکدن استکاف ایتمک.. ایشه بوقاء، بو عاقل سجیه یی
کوسترن ملترلر، طبیعت و طبیعت بشریه سته قارش کفرانه
دوشن ملترلر ده که مدنیتك سلاح تأدینه اوغرایه رق یار
حق اکتساب ایدر، یا خود... بونلری سویله مک زانددرد.
سزده بیلیور و یازیورسکز، صوکره بن ده بوتون بشریتی
ساجز لر یله، تبیلر یله، معلوللری و جانیرلر یله - آغوش محبت

اینامق احتیاجی پنه کنديني کوسته ريبور ؟ محرر :

« آه ، ياري ، ديور ، هر شيته رغماً بو مسعود روايته
اينامق ايچين قلم ناصيل صاف وچو جوق بر خلجانله چيرينيور .
اينامق ايسته يورم و اينانيورم ! .. آرتيق خشين دماغه دشمن
اولم .. اوح ، بنم تميز شفاف و شفيق قلم ! شيمدي سني ، يالکز
سني سويورم .. لکن او خشين ، او بي انصاف دماغ ظالم
محاکمه لر ، حمله لرله سني آزمکده اويله مدهش بر وضع تهاجم
آلور که تريور ، ايگله يورم .. »

اويله اولويور قحط و غلا صوگ درجه يه واريور .
طوب آتشي بوتون جبهه لرده صوگ شدتي بولويور ...
ادرنه سقوط ايديور : او سقوطک ولوله ماتمي شو
سطرلر نه کوزل عکس ايتيريور :

« کرک سياه . ماتمي آلورله يان جيخانه لر ، کرک بر جنازه
حزين و نازنين کي خط اصلي به کيرن طوبلر بزه ياشاديفمز
مشثوم تاريخي دقيقه لري بوتون بر بلاغله آکلاتيوردي ..
براز صوکرده رسي بر اصر کلدی . اشياي ميره ، هيجانه
سبيت و يرلکسزين ، تخريب ايديله جک .. بو اصری آلبر آلاماز
عصبی شقه لرله ، بر جوجوق کي آغلامه به باشلام . کوزلرمدن
ياشلهر دکل ، قلبی ياقان قفلجملر دوکوليوردي ... زتام بو
صرده ياصمی تبه استحکامانده صوغوق ، جامد بر بايراق
کوردم و ايگله دم .. بياضلفنده سياهلقي تره ين بومشثوم بايراق
نعلش استحکامک اوزرينه (قونمش) بر بايقوش کي سرسري
وسفيل (دولاشيور ، دولاشيوردي ..)

« اوف نه حزين ، نه ياشانيلماسنه تحمل ايديله من بر آن
تاريخي ! .. آرتيق هيچ بر نقطه تأويل قالمادی : قلعه تسليم
اولويوردي : ديمک آرتيق بو طوپراق ، اجداد منک ياپدني شانلي
تاريخ ايله يوغورولمش بومقدس طوپراق بزم اولقدن چقيور ،
اويله ي؟ آمان ياري ! بونه مدهش ، برداها طلوع کتيره ميه جک
نه اليم بر افول ! ! »

« لکن خايير .. خايير ! بعضاً افول دها پارلاق بر طلوع
کتيرير .. شو دقيقه ده اک متعصب ، اک آتشين بر مليرور
هيجانيله دامارلرمدن آتشلر ، قفلجملر فيشقيريور .. بوتون روحم ،
بوتون هويتم انتقام ، انتقام ! ديه فرياد ايديور .. »

بوندن صوکرده محررک دوشونجه لرنده تبديل مسلك
ايتديکني کوريوروز . آجي بر حس ايله آلدانديغي
آکلايور . مادام که يو عصرده ديگر عصرلر کي ظلمت
و وحشت عصريدر .. اويله ايسه انتقام ! ديه حايقيريور .

« — بن پک فرانسزجه بيلم ، فرانسز ويا روس
ادبياتي .. تولستويک فلسفه سي .. بز بونلري اوقور
کچرز . فقط بن عسکرم : حرب ايمه سني و غالب کله سني
بيليرم ! » وويله ديه رک بوتون غرور غالييتيله ايشک ايچندن
چيقا بيليردي . پک ايستردم که مباحثه کز بر تعيه ويا
سوق الجيش مسئله سنه انحصار ايتمش اولسون ؟ بوواد
يده کي غلبه کزله تورک اردوسنک استقبال ايچين ناصل
قوماندانلر يتشدير مکده اولديغي آکلامش اولسونلر
وسز ايسته سديدکيز بوني ياپاردیکز ، امين :

يازيلر مده سزک قدر صميمي اولاي بيلمک ايچين
شيمدي اوراق بر نقطه حقنده کي فکر مي ده سويله جکم :
کتابک قابنده (ر . ن) امضاسيله بر جمله حکميه
وار . (ر . ن) مطلقاً « رائف نجات » اولاجق . بونده
تردد ايديشمه تعجب ايمه يکيز . چونکه مقام استشهادده
مقاله باشلرينه ، کتاب اوستلرينه آلان جمله لر اکثراً
باشقه لرندن آتير . ناصل آکلاتايم ، بو طرز استشهادده
کندي دعواسته کندي شاهد اولق کي بر غرابت وار .
صوکره اوجه حکميه کتابه يکي بر قيمت اضافه
ايدم جک قيمت و اهميتي ده حائر کورونه يور : « افول ،
بعضاً دها پارلاق بر طلوع کتيرير .. » سوزي علي العاده
سويلنمش بر سوزدر . کتابک زده قيمتجه بونک فوقده
اولان سوزلري طوپلاسه قوجه برساله چيقار .
افول ايله طلوعک اجتماع نقیضی سزي آلداتمش وادرنه نک
تکرار استردادى جمله يي سزه پک معنيدار کوسترمشدر .
بن ذاتاً « بعضاً » لي جمله لري هيچ سوم و قطعی بر حکمی
حائر اولمايان سوزلره بر تورولو تام نومرو ويره م .

« افول » ک بوندن صوکره کي صحيفه لري ، کيتدکجه
فجاعتی آرتيران بر سلسله مصائب تصوير ايدر . متارکه
يته جکنه ياقين بر روايت چقيور : بوتون روم ايلي بزده
قلاجقمش .. يالکز بعض ولايتلره مختاريت واسعه ..
بولغار طوپلري بوراده قولاغيمزک ديبنده باطلارکن
ادرنه ده چيقان شو روايتلره باقک ! زواللي بشر ! ايشته

تولستويك فلسفه مسالميتله پرورده اولمش بر فكرك شو استحالەسى شاين دقتدر .

ادرنه نك سقوطنه - حتى بر آزده نابوسم اولديني آكلاشيلان سقوطنه - محرر اوج مهم سبب بولويورك قید ایتمه دن كچه ميه جكم :

۱ - مدافعینك سوک زمانلرده معنأمة آج بولماسی معده لری قدر روحلری ده بوش اولماسی ..

۲ - دشمن طوچيسنك اومدهش وي آمان تفوق ..
۳ - عسكرك مهم برقسمنك معينز زديقلردن تشكلى ایتمه سی ؛ جدی دکیل ، عادى برتعلیم و تربیه بيله كورمه مسی . قلعە نك متفنن وفداكار پك آز فرقه رآلای قوماندانلرینه واركان حرب ضابطلرینه مظهری .. یعنی تشكيلات و ترتيبات عسكریه ده بومهب فن عصرینه رغماً فنسرك در .

ادرنه نك سقوطيله حیات اسارت باشلايور وبونك جدا تحمیل كذار اولديني آكلاشيلور . كتابك «صوفیه ده ..» سرلوحه سنی طاشيان قسمی ایچین یالكز شاين دقتدر ديمك يتشمز ، شاين استفاده و تقدیر اولديني ده علاوه ایتمه لی یم . بوقسمی اوقوركن اشارت ایتدیكم صحیفه لرك كثرندن هیچ برینی نقل ایتمه مك مجبورت ایتمه سنده قالدقم .

بوندن صوركه توارخ مختلفه ده یازیلش اسکی یکی برقاچ منوره ایله كتاب نهایت بولويور . بونلرك هپسی كوزل . هله «آناطولینك هنزاری» كیتدكجه درینله شوب آچیلان بر قرحه هنرمه نك فوطوغرافیسنی كوستردیكى ایچین تترمه دن ، توپلری اورپر مه دن اوقومق ممكن دكلدر . حیات اسارتنك محصولی اوله رق بزه بویه بر كتاب اهدا ایدن رائف نچدت بكه بويوك تشكرلر ایدرز .

على لامي

داخلیه ناظری طلعت بك افندی حضر تلرینه

— آجیق استدعا —

ناظر بك افندی حضر تلی ،

عاجزلری عن اصل یعقوب ، نام دیگرله اسر ایل

عليه السلامك احفاد فلا كتیده سندن ، جتتمكان سلطان بايزيد ولی زماننده ممالك محروسه شاهانه ده توطن ایتش اولان برقاچ بيك مهاجر عائله سنك نسل حاضر افرادندن اولوب آناطولینك لطیف وساكن برقبه سنده تولد ایتدم ومؤخرآ ، حسب الايجاب ، آستانه ده اختیار اقامت ایلهدم . فقط ، عثمانلیق زمین وآسماننده طوغمش وبويومش اولقله برابر ، آز برزمان اولته قدر (وطن) سز ، (ایمان) سز ایدم ؛ چونكه روحده وطن مفكوره سنی یاشانه جق احوال و شرائطی محیطده كورمه مشیدم و چونكه عثمانلیق سمای شان وشوكته اعلا ایده جك قونك تجلیاته شاهد اولما مشیدم . بوكون سرکارده عزیم وجلادتی ذکا وعرفانی ، شجاعت وحاستی کندی کوزمله کوریور وامیدفلاح وترقی بی موجودیتك هر نقطه سنده بولیورم .

بوكون دوندن چوق فرقلیدر . حال حاضرده سوزمك ، چالشق وموفق اولق وار . شیمدی جرأت ، تشبث ، ابداع واسعاد یولنده یز ، وبو ، آمال واراد اتمزه ده ایاقینده کساد ایدلش بریولدرکه آنده پشدار اوله رق مجاهده یه یویان اولان قهرمانلرك عثمانلیغه ایلک وشبهه سز الك بويوك برکزاری (وطن) در .

قبل الحرب ، بزم مبهم ، همان همان صاحبسز برملکتمز ، غیر مترج بر خلیطه عناصردن مرکب برملتمز وهران ناقوس شامتی چالان برتهلکه زوالمز واردی . بعد الحرب ، هرکس وطنی قورومق قایغوسنه دوشدی . بوتون صنوف خلق مثی نادر برحس فداکاری ایله دونمیه ، معارفه ، صنایع داخلیه معاونه قویولدی . بالفعل اجرای مظاهره قادر اولمایانلر هیچ اولمازسه شدید وشوق آور آرزولر اظهار ایتدی وایدیور . بوتون بوتظاهرلر صمیمدر ؛ حکومت ده ، خلق ده صمیمتله چالشیورلر . ایشه مملکتمز بوکونکی شعور ، بوکونکی محبت وبوکونکی سنی ایله الك واسع واک تام مغاسیله بر (وطن) در . اسکیسی کبی بی روح برکته اجسادك حرکات میخانیکیه سنه جلوه کاه